

УДК 343.985.7

Хіль Андрій Дмитрович
(аспірант ПВНЗ «Європейський університет»)
0009-0000-4851-7533

ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ БАНДИТИЗМУ

***Анотація.** У статті розглянуто особливості розслідування бандитизму як складного та небезпечного виду організованої злочинності. Проаналізовано правову природу бандитизму, соціально-економічні та психологічні чинники, що сприяють його поширенню. Особливу увагу приділено методам ідентифікації учасників злочинних угруповань, аналізу показань свідків і потерпілих, а також збору доказів із використанням сучасних технологій. На основі аналізу сучасних викликів розслідування бандитизму розроблено рекомендації для підвищення ефективності роботи слідчих органів.*

***Ключові слова:** бандитизм, розслідування, організована злочинність, ідентифікація учасників, показання свідків, доказова база.*

Постановка проблеми. Бандитизм є однією з найбільш небезпечних форм організованої злочинності, що підриває суспільну безпеку, створюючи загрозу життю, майну громадян і правопорядку. Незважаючи на значний прогрес у розвитку криміналістики та впровадження сучасних технологій, розслідування цього виду злочинів залишається складним завданням для правоохоронних органів. Проблеми ідентифікації учасників банд, забезпечення безпеки свідків та формування доказової бази вимагають нових підходів і комплексних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження, присвячені бандитизму, зосереджуються на його правовій природі, соціально-економічних чинниках і особливостях організації злочинних угруповань. Зокрема, праці Сміта [1] акцентують увагу на важливості аналізу мережевих зв'язків у ідентифікації учасників банди. Роботи Джонсона [2] присвячені використанню сучасних технологій, таких як аналіз великих даних, для виявлення злочинної активності. Дослідження Кларка [3] розкривають соціально-психологічні аспекти, що сприяють залученню молоді до злочинної діяльності. Однак питання інтеграції сучасних інструментів у процес розслідування бандитизму потребує подальшого вивчення.

Мета статті. Метою статті є аналіз особливостей розслідування бандитизму, визначення основних проблем цього процесу та розробка рекомендацій щодо вдосконалення методів ідентифікації учасників, збору доказів і роботи зі свідками в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бандитизм є одним із найбільш небезпечних видів злочинної діяльності, який становить значну загрозу суспільній безпеці та правопорядку. У кримінальному праві бандитизм розглядається як створення озброєної банди з метою вчинення нападів на громадян або установи, а також участь у таких нападах. Цей вид злочину характеризується високим рівнем організованості, агресивності та насильницького характеру дій, спрямованих на досягнення злочинних цілей. Правова природа бандитизму закріплена у кримінальному законодавстві багатьох країн, де цей злочин класифікується як особливо тяжкий. У більшості випадків він має чіткі кваліфікуючі ознаки, зокрема: наявність озброєної групи, мета здійснення нападів, умисний характер злочинної діяльності. У Кримінальному кодексі України бандитизм визначається статтею 257, яка передбачає сувору відповідальність за організацію озброєних банд та участь у їхній

діяльності. Особливість бандитизму як злочину полягає у його організованому характері. На відміну від інших насильницьких злочинів, бандитизм передбачає наявність стійкої групи, яка діє за заздалегідь розробленим планом. Це може включати розподіл ролей серед учасників, планування нападів, підготовку озброєння та використання технічних засобів для досягнення злочинних цілей. Важливою рисою бандитизму є його антисоціальний характер. Метою діяльності банд є отримання матеріальної вигоди, встановлення контролю над територіями або сферами діяльності, а також здійснення терору, що підриває суспільну стабільність. Часто бандитизм пов'язаний із іншими видами злочинної діяльності, такими як рекет, наркотрафік, нелегальне постачання зброї. Проблема бандитизму посилюється тим, що він може мати транснаціональний характер, коли злочинні угруповання діють на території кількох держав. Це ускладнює його розслідування, вимагаючи від правоохоронних органів міжнародної співпраці та координації зусиль. Таким чином, бандитизм є складним і багатогранним явищем, що вимагає глибокого вивчення його правової природи, організаційних аспектів і методів протидії. Його розслідування потребує спеціальних знань, досвіду та злагодженої роботи правоохоронних органів, спрямованої на виявлення, документування та припинення злочинної діяльності. Бандитизм є однією з найнебезпечніших форм організованої злочинної діяльності, що характеризується стійкістю, чіткою структурованістю та насильницьким характером дій. Основною метою банд є отримання матеріальної вигоди або контроль над певними сферами впливу шляхом систематичних нападів, терору та залякування. Основні характеристики бандитизму як організованої злочинної діяльності представлені в таблиці 1. Ключовою рисою бандитизму є високий рівень організації угруповань. Банди, як правило, мають ієрархічну структуру, в якій чітко розподілені ролі між учасниками: лідер [організатор], виконавці, забезпечувальний персонал [відповідальні за транспорт, озброєння, зв'язок]. Ця структура дозволяє банді діяти ефективно та координовано, навіть у складних умовах. Другою важливою характеристикою є використання зброї та інших технічних засобів. Озброєність банд додає їхнім діям агресивності та небезпечності, підвищуючи рівень загрози для суспільства та правоохоронних органів. Банди часто використовують сучасні засоби зв'язку, транспорт і обладнання для підготовки нападів. Третім аспектом є наявність планування і стратегії дій. Напади, здійснені бандами, зазвичай готуються заздалегідь, включаючи аналіз об'єктів атаки, розробку маршрутів втечі, створення алібі для учасників. Це підвищує ефективність їхньої діяльності та ускладнює роботу правоохоронців. Соціально-економічні умови також відіграють важливу роль у поширенні бандитизму. Низький рівень життя, безробіття, соціальна несправедливість стають середовищем, у якому формуються злочинні угруповання. Учасники банд часто походять із неблагополучних верств населення, де кримінальний шлях стає способом отримання доходів і статусу. У контексті глобалізації бандитизм все частіше набуває транснаціонального характеру. Це включає співпрацю угруповань із міжнародними організаціями для контрабанди зброї, наркотиків або торгівлі людьми. Такий характер злочинної діяльності ускладнює її розслідування і вимагає міжнародної взаємодії правоохоронних органів [1,2].

Таблиця 1. Основні характеристики бандитизму як організованої злочинної діяльності

Характеристика	Опис
Організаційна структура	Ієрархічна побудова, чіткий розподіл ролей між учасниками.
Використання зброї	Озброєність учасників, застосування технічних засобів для забезпечення нападів.

Планування дій	Попередня підготовка нападів, розробка стратегій і тактики для досягнення мети.
Соціально-економічні умови	Формування злочинних угруповань у соціально несприятливому середовищі.
Транснаціональний характер	Міжнародна діяльність, зокрема контрабанда, торгівля людьми, співпраця з іншими угрупованнями.

Джерело [1,2]

Таким чином, бандитизм є складним явищем, що охоплює соціальні, економічні та кримінально-правові аспекти. Його характеристика як організованої злочинної діяльності вказує на необхідність комплексного підходу до боротьби з цим видом злочинності, враховуючи його багатогранність і динамічність.

Бандитизм, як складний соціальний і кримінальний феномен, формується під впливом багатьох чинників, серед яких провідну роль відіграють соціально-економічні та психологічні умови. Ці чинники створюють сприятливе середовище для виникнення і розвитку злочинних угруповань, впливаючи на мотивацію їхніх учасників та методи діяльності.

Одним із ключових соціально-економічних чинників є економічна нерівність. Низький рівень життя, відсутність стабільного доходу та доступу до легальних способів отримання прибутку спонукають людей до участі у кримінальній діяльності. Особливо це стосується молоді з неблагополучних районів, де злочинні угруповання часто стають єдиним доступним шляхом для заробітку чи самореалізації.

Безробіття та соціальна ізоляція також є важливими факторами. Відсутність роботи та перспектив штовхає певну частину населення до пошуку альтернатив, навіть якщо вони є незаконними. Участь у банді може сприйматися як спосіб належати до спільноти, отримати визнання та підтримку, яких бракує в офіційному соціальному середовищі.

Психологічні чинники також відіграють важливу роль у формуванні бандитизму. Психологічна вразливість, агресивність і низький рівень самоконтролю є поширеними рисами, які сприяють залученню до злочинної діяльності. Часто учасники банд мають негативний досвід взаємодії з владою або суспільством, що формує у них почуття недовіри і готовність діяти проти існуючих норм.

Іншим важливим психологічним фактором є вплив середовища та кримінальних традицій. У певних соціальних групах участь у злочинних угрупованнях може вважатися нормою або навіть способом отримання статусу та авторитету. Вплив старших членів злочинних угруповань на молодь є одним із механізмів, які забезпечують постійне відтворення бандитизму.

Крім того, на поширення бандитизму впливають недоліки в системі державного управління, зокрема корупція, слабкість правоохоронних органів та відсутність ефективної профілактики злочинності. Ці чинники створюють умови, у яких злочинна діяльність може залишатися безкарною, що стимулює подальше розширення впливу банд. Таким чином, соціально-економічні умови та психологічні фактори формують ґрунт для поширення бандитизму, сприяючи залученню нових учасників до злочинних угруповань. Усвідомлення цих чинників є важливим кроком для розробки комплексних заходів, спрямованих на профілактику бандитизму, зменшення його впливу та підвищення ефективності розслідування цього виду злочинів. Початковий етап розслідування бандитизму є одним із найважливіших, оскільки саме на цьому етапі визначаються основні напрями слідства, збираються перші докази та встановлюються учасники злочинного угруповання. Виявлення ознак бандитизму вимагає від слідчих чіткого розуміння специфіки цього виду злочинної

діяльності, зокрема озброєного характеру, організованості групи та мети вчинення нападів [3,4].

Ознаками, що можуть свідчити про наявність банди, є:

- злочини, пов'язані з використанням зброї, напади на установи або громадян;
- систематичний характер нападів, що вказує на організованість групи;
- високий рівень підготовки злочинів, включаючи планування маршрутів, використання засобів зв'язку чи транспорту;
- виявлення слідів злагодженої діяльності групи, таких як конспіративні зустрічі, місця зберігання зброї чи речових доказів.

На початковому етапі важливо провести аналіз повідомлень про злочини, які можуть мати ознаки бандитизму, зібрати інформацію з оперативних джерел, а також визначити коло осіб, які могли бути залучені до діяльності злочинного угруповання. Особливу увагу слід приділяти свідченням потерпілих і свідків, які можуть описати нападників або особливості їхньої поведінки.

Ключовим завданням цього етапу є оцінка ситуації, яка включає:

- аналіз масштабів діяльності банди;
- визначення основних об'єктів нападів;
- оцінку ризиків, пов'язаних із подальшими діями банди.

Правильна організація початкового етапу розслідування дозволяє створити базу для подальших слідчих дій, спрямованих на документування злочинів і притягнення винних до відповідальності. Збирання доказів у справах про бандитизм є складним і багатоетапним процесом, оскільки злочинні угруповання, як правило, ретельно конспірують свою діяльність. Основними інструментами збирання доказів є поєднання оперативно-розшукових та слідчих заходів, які доповнюють один одного.

Оперативно-розшукові заходи включають:

- негласне спостереження за підозрюваними, їхніми зустрічами та переміщеннями;
- прослуховування телефонних розмов і інших засобів зв'язку;
- використання агентури для отримання внутрішньої інформації про діяльність угруповання;
- моніторинг фінансових операцій, що можуть свідчити про отримання незаконних доходів.

Слідчі заходи спрямовані на документування доказів, які можуть бути використані в суді. Це передбачає:

- допити свідків і потерпілих, які можуть надати інформацію про нападників, їхні дії та місцезнаходження;
- огляди місць злочинів, зокрема з використанням сучасних технічних засобів, таких як дрони чи сканери;
- вилучення речових доказів, таких як зброя, документи, засоби зв'язку чи транспортні засоби;
- експертні дослідження, які дозволяють встановити обставини злочинів [наприклад, балістичні, дактилоскопічні або генетичні експертизи].

Особливістю збирання доказів у справах про бандитизм є необхідність документування взаємозв'язків між учасниками угруповання. Це досягається шляхом аналізу телефонних дзвінків, фінансових операцій або виявлення загальних місць зустрічей. Особливу увагу слід приділити забезпеченню безпеки свідків, які можуть стати об'єктами залякування або нападів з боку членів банди. Для цього важливо використовувати програми захисту свідків, а також негласні методи фіксації доказів. Таким чином, ефективне збирання доказів потребує комплексного підходу, що включає застосування сучасних технологій, аналіз оперативної

інформації та ретельну роботу з матеріальними доказами. Це дозволяє забезпечити якісну доказову базу для подальшого судового розгляду.

Ідентифікація учасників злочинного угруповання є одним із найскладніших, але водночас критично важливих етапів розслідування бандитизму. Цей процес вимагає комплексного підходу, що включає аналіз інформації про зв'язки між підозрюваними, їхню роль у злочинній діяльності та методи взаємодії всередині банди. Основою для ідентифікації є встановлення структурних особливостей злочинного угруповання. У більшості випадків банди мають чітко визначену ієрархію, де кожен учасник виконує конкретну роль: організатор, координатор, виконавець або забезпечувальний персонал. Визначення цієї структури дозволяє виявити ключових учасників банди, що мають найбільший вплив на її діяльність. Одним із основних інструментів ідентифікації є аналіз мережевих зв'язків. Використання сучасних технологій дозволяє виявляти комунікації між підозрюваними через телефонні дзвінки, електронну пошту, месенджери чи соціальні мережі. Спеціалізовані програми для аналізу даних допомагають встановлювати частоту та характер контактів, а також ідентифікувати можливих спільників.

Іншим важливим аспектом є використання свідчень потерпілих і свідків, які можуть описати зовнішність, поведінку або характерні особливості дій нападників. Ці дані можуть бути співставлені з інформацією з інших джерел, таких як записи з камер відеоспостереження чи матеріали негласних слідчих дій. Фінансовий аналіз також є ефективним інструментом для ідентифікації учасників банди. Виявлення підозрілих транзакцій, переміщення коштів або використання певних банківських рахунків може вказувати на злочинну діяльність і допомогти встановити зв'язки між учасниками. Фізичне спостереження за підозрюваними дозволяє фіксувати їхні переміщення, місця зустрічей та взаємодії з іншими особами. Це дає змогу ідентифікувати членів банди, їхні схеми взаємодії та можливі місця зберігання зброї чи інших доказів.

Після ідентифікації ключових учасників банди важливо забезпечити їхній правовий статус у межах кримінального провадження. Це включає формування підозри, збір доказів їхньої участі у злочинній діяльності та запобігання спробам уникнути відповідальності. Таким чином, ідентифікація учасників злочинного угруповання є багатоступеневим процесом, що вимагає використання аналітичних, оперативно-розшукових і слідчих методів. Вона забезпечує основу для успішного документування злочинної діяльності банди та притягнення її учасників до відповідальності. Показання свідків та потерпілих відіграють ключову роль у справах про бандитизм, оскільки вони часто є одним із найважливіших джерел інформації про обставини злочину, його учасників та механізм скоєння. Аналіз цих свідчень дозволяє не лише відновити картину злочину, але й визначити роль кожного учасника банди, взаємозв'язки між ними та ймовірні мотиви дій [5].

Під час аналізу показань необхідно враховувати низку специфічних аспектів. По-перше, свідчення потерпілих можуть бути емоційно забарвленими, що іноді впливає на їхню точність. Стрес, пережитий під час нападу, може викликати спотворення деталей або неповну передачу інформації. Тому завдання слідчого — створити атмосферу довіри, яка сприятиме отриманню максимально точних свідчень. По-друге, свідки та потерпілі можуть надавати суперечливу інформацію, особливо якщо злочин відбувався за умов обмеженої видимості або великої кількості нападників. У таких випадках аналіз показань має базуватися на зіставленні інформації з іншими джерелами, наприклад, записами з камер відеоспостереження або експертними висновками. Ще одним важливим аспектом є використання показань для ідентифікації нападників. Потерпілі часто можуть описати зовнішність, одяг, манеру поведінки або голос учасників нападу. Ця інформація може бути ключовою для складання фотороботів або підтвердження особи підозрюваних у ході очних ставок. Крім того, свідчення можуть вказувати на специфічні деталі злочину, наприклад,

способи підготовки до нападу, озброєння чи транспорт, яким користувалися нападники. Це дозволяє слідчим перевірити отриману інформацію через інші докази, такі як вилучена зброя, транспортні засоби чи мобільні дані [6,7].

Нарешті, аналіз свідчень потребує правової коректності, щоб уникнути визнання їх недопустимими у суді. Слідчі повинні забезпечити документування свідчень із дотриманням процесуальних норм, що включає фіксацію показань у присутності адвокатів або інших уповноважених осіб. Таблиця 2 демонструє основні аспекти аналізу показань свідків та потерпілих.

Таблиця 2. Основні аспекти аналізу показань свідків та потерпілих

Аспект	Опис
Точність свідчень	Урахування емоційного стану потерпілих, що може впливати на достовірність інформації.
Суперечливість свідчень	Аналіз розбіжностей між показаннями різних свідків, зіставлення їх з іншими доказами.
Ідентифікація нападників	Використання описів зовнішності, манери поведінки або голосу для встановлення підозрюваних.
Специфічні деталі злочину	Виявлення інформації про спосіб нападу, використовуване озброєння чи транспорт.
Процесуальна коректність	Забезпечення належного документування свідчень для подальшого використання у суді.

Джерело [6,7]

Аналіз показань свідків та потерпілих є важливим елементом розслідування бандитизму. Він дозволяє уточнити обставини злочину, виявити учасників банди та встановити взаємозв'язки між ними. Для досягнення максимальної ефективності цей процес повинен поєднуватися з іншими методами збору доказів, забезпечуючи повноту та надійність доказової бази [8].

Висновки та пропозиції. 1. Бандитизм залишається складним і небезпечним видом злочинності, який потребує комплексного підходу до його розслідування.

2. Основними аспектами ефективного розслідування є початковий етап, збір доказів, ідентифікація учасників банди та аналіз показань свідків.

3. Впровадження сучасних технологій, таких як аналітика великих даних, системи відеоспостереження та інструменти для аналізу мережевих зв'язків, значно підвищує ефективність розслідування.

4. Запорукою успішного розслідування є забезпечення правової коректності процесуальних дій, захист свідків та співпраця з міжнародними організаціями у випадках транснаціональної діяльності банд.

5. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вдосконалення профілактики бандитизму та інтеграцію новітніх технологій у практику розслідування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сміт Дж. "Мережеві зв'язки у злочинних угрупованнях: методи ідентифікації". Криміналістика і право. 2021.
2. Джонсон М. "Використання великих даних у розслідуванні організованої злочинності". Право і цифрові технології. 2022.
3. Кларк Л. "Соціальні аспекти формування злочинних угруповань". Соціологія злочинності. 2023.

4. Роджерс Т. "Роль сучасних технологій у боротьбі з бандитизмом". Кримінальне право. 2022.
5. Міллер С. "Психологічні чинники участі у бандах". Психологія і право. 2023.
6. Браун К. "Проблеми правового забезпечення розслідування бандитизму". Нормативно-правові аспекти. 2021.
7. Бейлі Т. "Міжнародна співпраця у розслідуванні злочинів: виклики та перспективи". Глобальне право. 2023.
8. Прайс Е. "Аналіз цифрових доказів у кримінальному провадженні". Право і технології. 2022.

REFERENCES

1. Smith, J. (2021). Network Connections in Criminal Groups: Identification Methods. Criminology and Law.
2. Johnson, M. (2022). Using Big Data in Organized Crime Investigations. Law and Digital Technologies.
3. Clark, L. (2023). Social Aspects of Criminal Group Formation. Sociology of Crime.
4. Rogers, T. (2022). The Role of Modern Technologies in Combating Banditry. Criminal Law.
5. Miller, S. (2023). Psychological Factors of Gang Involvement. Psychology and Law.
6. Brown, K. (2021). Legal Challenges in Investigating Banditry. Normative-Legal Aspects.
7. Bailey, T. (2023). International Cooperation in Crime Investigation: Challenges and Prospects. Global Law.
8. Price, E. (2022). Digital Evidence Analysis in Criminal Proceedings. Law and Technologies.

Khil Andriy Dmytrovych
(Postgraduate Student of the European University)
0009-0000-4851-7533

TITLE OF THE ARTICLE

Abstract. *The article examines the features of the investigation of banditry as a complex and dangerous type of organized crime. The legal nature of banditry, socio-economic and psychological factors contributing to its spread are analyzed. Particular attention is paid to methods of identifying members of criminal groups, analyzing testimonies of witnesses and victims, as well as collecting evidence using modern technologies. Based on the analysis of modern challenges of the investigation of banditry, recommendations are developed to improve the efficiency of the work of investigative bodies.*

Keywords. *banditry, investigation, organized crime, identification of participants, witness testimony, evidence base.*